

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Ewy Żaboklickiej

pt.: *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie miasta stołecznego*

Warszawy,

opracowanej pod kierunkiem naukowym promotora

Pana mjr. dr. hab. Marcina Górnikiewicza, prof. WAT

przy udziale promotora pomocniczego

Pani dr Patrycji Bryczek-Wróbel

1. Spostrzeżenia ogólne

Obserwowane współcześnie zjawiska i przemiany społeczne sprzyjają napływowi ludności do miast. Same miasta zdają się być miejscami oferującymi coraz szerszy katalog usług publicznych i możliwości rozwoju. Placówki oświatowe, placówki systemu opieki zdrowotnej, obiekty sportowe, systemy transportowe, systemy telekomunikacyjne, sklepy wielkopowierzchniowe oraz potencjalne miejsca pracy sprzyjają podejmowaniu decyzji o zamieszkaniu w miastach – w szczególności w dużych aglomeracjach miejskich. To wszystko może pozytywnie wpływać na poczucie bezpieczeństwa człowieka.

Duże aglomeracje miejskie to specyficzne przestrzenie. Cechują się relatywnie dużą gęstością zaludnienia, rozwiniętymi sieciami transportowymi oraz zagęszczeniem infrastruktury. Szczególnym przypadkiem w niniejszym kontekście jest aglomeracja miejska miasta stołecznego Warszawy. Status miasta – stolicy państwa determinuje obecność na terenie Warszawy obiektów obsługujących naczelne władze państwowe oraz przedstawicielstwa zagraniczne, naczelnego kierownictwa państwowych służb, inspekcji i straży, a także innych instytucji państwowych. W Warszawie swoje siedzimy mają liczne kluczowe dla gospodarki przedsiębiorstwa. Z drugiej strony to tu dochodzi przeważnie do największych protestów stanowiących formę wyrażania niezadowolenia społecznego. Struktura społeczna zdaje się być najbardziej zróżnicowana w porównaniu do innych dużych

miast i aglomeracji miejskich. Wydarzenia publiczne i obecność przedstawicieli władz państwowych sprzyjają wzrostowi ryzyka zagrożeń terrorystycznych. Natomiast dane statystyczne gromadzone przez Państwową Straż Pożarną i Policję potwierdzają zależność, że przeważnie liczba mieszkańców przekłada się na liczbę materializacji zagrożeń. Kwestie te rzucają światło na problematykę bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej. Z jednej strony uwarunkowania dużej aglomeracji miejskiej mogą sprzyjać podnoszeniu poziomu bezpieczeństwa mieszkańców. Z drugiej strony mogą generować zagrożenia, jakie nie występują w innych miejscach lub występują w nich w zdecydowanie mniejszej skali.

W literaturze przedmiotu odnotowuje się braki informacji związane z opracowaniami, które całościowo ujmowałyby zagadnienia bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej w świetle zróżnicowanych mechanizmów oddziaływania czynników wyrażających specyfikę tych miejsc, zwłaszcza w ujęciu systemowym. Rozprawa doktorska mgr Ewy Żaboklickiej bezpośrednio odnosi się do niniejszych kwestii. Świadczy to o jej dużym znaczeniu z punktów widzenia badawczego i utylitarne. Po pierwsze, podejście systemowe pozwala kompleksowo ująć przedmiot badań, przedstawić go holistycznie, a równocześnie skupić się na elementach badanego fragmentu rzeczywistości. Nabiera to na znaczeniu w optyce dużego zróżnicowania czynników kształtujących bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej. Po drugie, skoncentrowanie wysiłków badawczych na dużych aglomeracjach miejskich oznacza traktowanie o miejscach, w których znajduje się z roku na rok coraz więcej osób – beneficjentów działań służących zapewnianiu bezpieczeństwa. Dotyczy to sytuacji nie tylko w Polsce, ale odnosi się do zjawisk odnotowywanych globalnie.

Nadmienia się, że przyjęte założenia badawcze, wraz z wynikami badań naukowych ujętymi w formie recenzowanej dysertacji, mieszczą się w zakresie poznawczym nauk o bezpieczeństwie. Dotyczą bowiem systemu bezpieczeństwa miasta (dużej aglomeracji miejskiej), rozumianego jako jeden z systemów szczegółowych systemu bezpieczeństwa narodowego RP, a także jego funkcjonowania w zdefiniowanym przez Autorkę zakresie. Prowadzą do wniosków służących podnoszeniu sprawności (doskonaleniu) tego systemu, uwzględniając działania realizowane przez kluczowe podmioty bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej. Mogą znaleźć swoje praktyczne zastosowanie w toku ewaluacji obowiązujących współcześnie przepisów prawa krajowego i prawa lokalnego z zakresu bezpieczeństwa.

2. Ocena metodologiczna

Z metodologicznego punktu widzenia Autorka rozprawy doktorskiej opracowała i zastosowała metodę naukową. Ukierunkowała ją na uzupełnienie wstępnie zidentyfikowanego obszaru niewiedzy o istotnym znaczeniu badawczym i użytkowym. Metoda badań umożliwiła jej złożone, aczkolwiek skuteczne przeprowadzenie procesu badawczego.

W strukturze dysertacji wyodrębniono rozdział zatytułowany 'Założenia metodologiczne'. Zawarto w nim informacje dotyczące uzasadnienia wyboru tematu rozprawy doktorskiej i podjęcia badań naukowych, przedmiotu i celu badań, problemu badawczego, hipotezy badawczej, metod, narzędzi i technik badawczych, a także doboru i charakterystyki próby badawczej (w odniesieniu do empirycznej metody badawczej). Pozwoliło to zarysować motywację podjęcia badań naukowych, a także zaprezentować kwestie konstytuujące wspomnianą metodę badań. Dodatkowe uzupełnienie założeń metodologicznych o ograniczenia badawcze ułatwiłoby zrozumienie motywów doboru respondentów, choć wynikają one pośrednio z treści rozprawy doktorskiej (w tym terenu badań naukowych i specyfiki systemu bezpieczeństwa miasta stołecznego Warszawy).

Za przedmiot badań przyjęto identyfikację i analizę głównych zagrożeń dla bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy (s. 17). Wskazanie identyfikacji i analizy właściwsze wydaje się w odniesieniu do instrumentarium badawczego, niżeli do przedmiotu badań. Analizując wnikliwie treści dysertacji można było również odnieść wrażenie, że przedmiot ten został rozszerzony do postaci uwarunkowań bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy. Przy czym wyartykułowane zagrożenia wpisują się we wspomniane uwarunkowania. Było to uzasadnione z praktycznego punktu widzenia. Odzwierciedlało zjawiska społeczne materializujące się w przestrzeni aglomeracji miejskiej miasta stołecznego. Pozwalało również względnie holistycznie spojrzeć na czynniki determinujące rozpatrywane bezpieczeństwo. Niemniej, sformułowany przez Autorkę rozprawy doktorskiej przedmiot badań znalazł swoje odzwierciedlenie w treściach samej rozprawy.

Badania naukowe ukierunkowano na „(...) zidentyfikowanie kluczowych zagrożeń, przed którymi stoi miasto, oraz ocenę skuteczności obecnie stosowanych strategii i rozwiązań w zakresie zarządzania bezpieczeństwem w dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie Miasta Stołecznego Warszawy” (s. 18). Z tak skonkretyzowanym głównym celem badawczym powiązano cele partykularne (zakłada się, że pełniące rolę celów szczegółowych)

odnoszące się do analizy zagrożeń, oceny systemu zarządzania bezpieczeństwem, oceny efektywności działań prewencyjnych oraz formułowania rekomendacji (dotyczących podniesienia poziomu bezpieczeństwa w mieście) (s. 18).

Główny problem badawczy przyjął formę pytania o to, „Jakie zmiany wprowadzić w systemie dla bezpieczeństwa publicznego w Warszawie aby poprawić skuteczność działania odpowiedzialnych służb odpowiedzialnych [powtórzenie – P.G.] za bezpieczeństwo aglomeracji” (s. 19). Tym samym odniesiono się do tematu pracy, dokonując częściowego uściślenia obranego kierunku prowadzenia badań naukowych. Pośrednio nawiązano do celów badań (głównego i szczegółowych). W opinii recenzenta wyraźniejsze wyartykułowanie w treściach rozprawy doktorskiej kontekstu traktowania o bezpieczeństwie (nie tylko bezpieczeństwie publicznym, ale również bezpieczeństwie powszechnym) bądź jednoznaczne zdefiniowanie tego kontekstu ułatwiłoby osadzenie badań naukowych w konkretnym obszarze problemowym funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

Główny problem badawczy został zdekomponowany na cztery problemy szczegółowe. Problemy te rozwiązano w sposób przekrojowy, tzn. nie dedykowano im odpowiednich rozdziałów dysertacji, lecz nawiązywano do nich pośrednio na różnych etapach procesu badań naukowych. Znajduje to swoje potwierdzenie w treściach różnych rozdziałów rozprawy doktorskiej. Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku hipotez badawczych, które jeszcze mocniej konkretyzują przyjętą metodę badań. Dla uzyskania klarownego obrazu struktury poznawczej, **podczas obrony rozprawy doktorskiej proszę o wskazanie, które rozdziały i podrozdziały dysertacji odnoszą się do poszczególnych problemów szczegółowych i hipotez roboczych, i w jaki sposób.**

Ponadto Autorka opisała główne zastosowane metody badawcze (teoretyczne i empiryczne). Zaliczyła do nich analizę, porównanie oraz metodę sondażu diagnostycznego (w odniesieniu do techniki badawczej wywiadu i narzędzia badawczego kwestionariusza wywiadu). Z treści rozprawy doktorskiej wynikają również przykłady wykorzystania syntezy, uogólnienia, klasyfikowania oraz wnioskowania logicznego. Opisane instrumentarium badawcze uznaje się za adekwatne względem przyjętych założeń badawczych. Jest charakterystyczne dla badań społecznych, w tym badań naukowych w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie.

Koncentrując się na badaniach empirycznych, Autorka opisała sposób doboru i charakterystykę próby badawczej. Grupę respondentów określiła w oparciu o trzy istotne podmioty bezpieczeństwa miasta stołecznego Warszawy, które realizują działania o charakterze wykonawczym – Policję, straż pożarną (z zawężeniem grupy respondentów wyłącznie do funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej) oraz Straż Miejską. W ocenie recenzenta, jeszcze bardziej kompleksowy obraz uwarunkowań bezpieczeństwa w rozpatrywanym mieście można było uzyskać poprzez dodatkowe zaangażowanie w badania empiryczne przedstawicieli administracji publicznej (zwłaszcza elementów miejskiego komponentu systemu zarządzania kryzysowego), podmiotów systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zwłaszcza dysponentów ratownictwa medycznego), Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, Straży Granicznej oraz innych jednostek ochrony przeciwpożarowej (np. ochotniczych straży pożarnych działających w granicach terytorialnych Warszawy oraz lotniskowej straży pożarnej).

W rozdziałach merytorycznych dysertacji (II, III, IV i V) uwzględniono podrozdziały z wnioskami. Zawarte w nich treści w dominującej mierze to uzupełnienia i rozwinięcia treści właściwych im rozdziałów. Częściowo świadczą o umiejętności wnioskowania logicznego (indukcyjnego i dedukcyjnego) i wnikliwości badawczej Autorki.

Reasumując, zidentyfikowane mankamenty warstwy metodycznej dotyczą głównie spójności założeń badawczych (problemów, celów i hipotez). Jednak pomimo tego, że poszczególne problemy badawcze, cele badań i hipotezy badawcze w ograniczonym stopniu do siebie nawiązują, to kompleksowo ustanawiają przyjętą przez Autorkę metodę badań. Stwierdza się relatywnie wysoką złożoność założeń badawczych i ich wielowątkowe ujęcie, czego następstwem było to, że rozwiązanie postawionych problemów badawczych, weryfikacja sformułowanych hipotez i osiągnięcie przyjętych celów badawczych wiązało się z wysiłkiem badawczym wymuszającym wielokierunkowe procesy poznawcze, przekrojowo traktujące o przedmiocie badań naukowych. Autorka w satysfakcjonującym stopniu poradziła sobie z właściwymi wyzwaniem. Dlatego stwierdzam, że przedstawiona do oceny rozprawa doktorska przemawia za faktem nabycia przez niego umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych w dyscyplinie naukowej nauk o bezpieczeństwie. Dla całościowego zrozumienia wzajemnego powiązania założeń badawczych i treści rozprawy doktorskiej istotna jest lektura 'Zakończenia'. Rzuca ono światło na sposoby odnoszenia się

do poszczególnych założeń badawczych i utwierdza co do efektywności przyjętej metody badań.

3. Ocena merytoryczna

Rozprawa doktorska została ustrukturuwana prawidłowo, tj. logicznie i spójnie. Jej układ jest przejrzysty. Wynika z niego pomysł Autorki na osiągnięcie głównego celu badań naukowych. Poszczególne rozdziały w satysfakcjonującym stopniu nawiązują do siebie, tworząc względnie spójną całość.

Głównymi jednostkami organizacyjnymi dysertacji były wstęp, rozdział dotyczący metodologicznej koncepcji pracy, cztery rozdziały merytoryczne i zakończenie. Całość opracowania została uzupełniona bibliografią, załącznikiem (kwestionariuszem wywiadu), spisem tabel i spisem rysunków.

We wstępie ogólnie nakreślono tło problematyki badań naukowych. Przyjęty poziom ogólności uznaje się za słuszny z uwagi na szerokie odniesienie do właściwych zagadnień w podrozdziale 1.1. (Uzasadnienie wyboru tematu i podjęcia badań). Jednak pewien niedosyt budzi brak nawiązań do literatury przedmiotu oraz jasnego określenia zidentyfikowanego obszaru niewiedzy. Można się ich domyślić z treści rozprawy doktorskiej. Jednak brak przypisów literaturowych pozbawia czytelnika możliwości zagłębienia się w problematykę badań naukowych oraz odniesienia ich rezultatów do bieżącego stanu wiedzy. Ponadto, we wstępie streszczono poszczególne rozdziały merytoryczne rozprawy doktorskiej.

Rozdział pierwszy został poświęcony metodologicznej koncepcji pracy. Szczegóły jej oceny zawarto w części niniejszej recenzji dotyczącej oceny metodologicznej. Nawiązując natomiast do uzasadnienia podjęcia badań, trafnie ukazano potrzebę eksploracji poznawczej problematyki bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej. Miasto stołeczne Warszawa zdaje się być najcenniejszym przykładem w niniejszym kontekście z uwagi na m. in. strukturę społeczną, infrastrukturę, systemy techniczne oraz konieczność wielokierunkowego i efektywnego podejścia do zagrożeń współczesności (katastrof naturalnych, awarii technicznych, zagrożeń terrorystycznych, zakłóceń porządku publicznego itp.). Wyniki badań naukowych dotyczących bezpieczeństwa miasta stołecznego mogą zostać zaimplementowane na grunt badań bezpieczeństwa w innych dużych miastach w Polsce.

Rozdział drugi poświęcono miastu stołecznemu Warszawie, ukazując je jako aglomerację monocentryczną. Na te potrzeby scharakteryzowano duże aglomeracje

miejskie, wskazując na specyficzne czynniki kształtujące bezpieczeństwo osób przebywających na ich terenie. Następnie scharakteryzowano miasto stołeczne Warszawę. Istotne w świetle prowadzonych badań było opisanie funkcji analizowanego miasta jako stolicy państwa. Za cenne uznaje się zestawienia terminologiczne, które wskazują na rozproszenie definicji aglomeracji miejskiej i terminów powiązanych. Słusznie stwierdzono, że utrudnia to jednoznaczną interpretację tego, czym aglomeracja miejska jest w swojej istocie. Warte uwagi jest także opisanie procesu urbanizacji. Na jego podstawie dokonano bowiem pogłębionej analizy zasadniczych determinantów bezpieczeństwa aglomeracji miejskiej. W świetle przyjętego przedmiotu badań i zwiększenia spójności całego opracowania można tego było dokonać z mocniejszym zaakcentowaniem kwestii bezpieczeństwa publicznego i bezpieczeństwa powszechnego, zwłaszcza zagrożeń charakterystycznych dla tych rodzajów bezpieczeństwa (tj. odpowiednio zagrożeń naturalnych i technicznych, a także zagrożeń bezpieczeństwa, w tym porządku, publicznego).

W rozdziale trzecim skupiono się na potencjalnych zagrożeniach, jakie mogą zmaterializować się na terenie aglomeracji warszawskiej. Badania naukowe skonkretyzowano do zagrożeń bezpieczeństwa (w tym porządku) publicznego oraz zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego (zagrożeń technicznych i zagrożeń naturalnych). Trafnie zwrócono uwagę na niejednoznaczności interpretacyjne występujące w przypadku terminów 'bezpieczeństwo publiczne', 'porządek publiczny' oraz 'bezpieczeństwo i porządek publiczny'. Powiązano je również z bezpieczeństwem lokalnym. W rezultacie poczynionych rozważań wprowadzono autorską definicję bezpieczeństwa publicznego, rozumianego jako „wszelkie przejawy braku jakichkolwiek niebezpieczeństw w życiu pewnej wspólnoty ludzi” (s. 70). Definicja ta jedynie częściowo koresponduje z dotychczasowym stanem wiedzy. Uzupełnia go o uzasadnione praktycznie podejście, które może przyczynić się do reorientacji w badaniach uwarunkowań bezpieczeństwa i, przykładowo, w badaniach nad unifikacją terminów 'bezpieczeństwo publiczne' i 'bezpieczeństwo powszechne'. Nie mogę zgodzić się ze stwierdzeniem, że „(...) katastrofy najczęściej kojarzy się ze skutkami bezpośredniej działalności człowieka. Przeważnie trudno określić, które czynniki – naturalne czy antropogeniczne – miały decydujący wpływ na wystąpienie poważnych konsekwencji (...)” (s. 71-72). W polskim stanie prawnym katastrofę utożsamia się z zagrożeniami naturalnymi (patrz: ustawa o stanie klęski żywiołowej). W ujęciu międzynarodowym (ONZ, UE) jest ona natomiast utożsamiana w tym, co w Polsce traktuje się jako sytuację kryzysową. Ta

natomiast może być wywołana przez bardzo wiele rodzajów zagrożeń (UNDRR zidentyfikował 302 rodzaje). Katastrofy nie można więc kojarzyć głównie ze skutkami bezpośredniej działalności człowieka, gdyż wiele czynników pochodzenia naturalnego jest względnie, bezpośrednio niezależnych od człowieka. Ponadto, uwagę zwracają szczegółowe opisy zagrożeń i ich następstw. Analiza ich ogółu daje kompleksowy obraz uwarunkowań bezpieczeństwa aglomeracji miejskiej w perspektywie podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (zwłaszcza administracji publicznej, służb, inspekcji i straży). Przywołanie źródeł literaturowych mogłoby dostarczyć czytelnikowi dodatkowych informacji na temat wspomnianych zagrożeń oraz zrelatywizować uzyskane wyniki badań z rezultatami wysiłków badawczych innych osób.

Rozdział czwarty poświęcono miejscu i roli formacji mundurowych w zapewnianiu bezpieczeństwa mieszkańców Warszawy (w tytule rozdziału wskazano na mieszkańców garnizonu warszawskiego, co wydaje się być zawężeniem w stosunku do treści niniejszego rozdziału wynikającym z wykorzystania sformułowania branżowego). Uwagę zwrócono na Policję, straż pożarną (Państwową Straż Pożarną (PSP)) oraz Straż Miejską. Opisano specyfikę i ogólną rolę tych podmiotów bezpieczeństwa. Za uzasadnione uznaje się odniesienie ich funkcjonowania także do sytuacji kryzysowych i działań operacyjnych w ich obliczu. W treściach niniejszego rozdziału odnotowano jednak sformułowania, które należy opatrzyć słowem komentarza. Po pierwsze, stwierdzenie, że „akcja ratownicza kierowana jest przez właściwy organ Policji” (s. 109) stoi w sprzeczności do zapisów ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, zgodnie z którymi „akcję ratowniczą” może formalnie prowadzić wyłącznie PSP. W przypadku Policji może być to co najwyżej kierowanie działaniami o charakterze ratowniczym prowadzonymi przez funkcjonariuszy Policji (ewentualnie we współpracy ze strażami gminnymi i Strażą Graniczną, i to przy równoczesnym założeniu, że na miejscu działań nie ma PSP, jednostek systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne, podmiotów uprawnionych do ratownictwa górskiego, podmiotów uprawnionych do ratownictwa wodnego i Służby SAR). Po drugie, PSP nie jest jednym z głównych elementów ogólnego systemu porządku publicznego (można to wywnioskować z treści na s. 111). Formacja ta może realizować działania operacyjne niejako przy okazji zagrożeń bezpieczeństwa publicznego. Nie jest to jednak zasadniczy cel jej funkcjonowania. Chyba, że Autorka miała na myśli przyjętą wcześniej definicję bezpieczeństwa publicznego. Co jednak nie zostało jednoznacznie wyartykułowane w treściach dysertacji. Dla zwiększenia klarowności interpretacji, **proszę o**

wskazanie celu, elementów (w sensie podmiotów bezpieczeństwa) i głównych relacji konstytuujących system bezpieczeństwa publicznego w mieście stołecznym Warszawie zgodnie z rozumieniem Autorki. Ogólnie rzecz ujmując, słusznie założono, że Policja, PSP i Straż Miejska to kluczowe podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo mieszkańców Warszawy. W opinii recenzenta w gronie tym zabrakło jednak podmiotów (tj. podmiotów zarządczych i jednostek) systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne. Jest to zastanawiające zwłaszcza, że trzecia hipoteza robocza (zwana w rozprawie szczegółową) traktuje o współpracy policji, straży pożarnej i właśnie pogotowia ratunkowego. Dlatego proszę określić miejsce i rolę systemu PRM (podmiotów zarządczych i jednostek systemu PRM) w zapewnianiu bezpieczeństwa osobom przebywającym na terenie miasta stołecznego Warszawy.

Rozdział piąty dotyczy rekomendacji dla systemu bezpieczeństwa dużej aglomeracji miejskiej. Pogrupowano je na zagadnienia dotyczące zadań administracji publicznej z zakresu zarządzania kryzysowego, koncepcji Stołecznego Centrum Bezpieczeństwa Miasta Warszawa, a także koncepcji konsolidacji sił i środków w sytuacjach zagrożeń. Z poznawczego punktu widzenia to najbardziej wartościowy rozdział rozprawy doktorskiej. Rekomendacje sformułowano w oparciu o wnioski z przeprowadzonych badań empirycznych oraz w oparciu o treści poprzedzających rozdziałów dysertacji. W satysfakcjonującym stopniu oddają relacje przyczynowo-skutkowe pomiędzy czynnościami badawczymi a rezultatami tych czynności. Pewien niedosyt budzi zmarginalizowanie roli centrum zarządzania kryzysowego. Warto podkreślić, że rekomendacje dotyczące zintegrowanego systemu zarządzania kryzysowego (współpracy służb, centralizacji systemu ostrzegania, ciągłych szkoleń), inwestycji w nowe technologie (monitoring miejski, inteligentne systemy transportowe, cyberbezpieczeństwo), prewencję i edukację (edukację społeczną, bezpieczne sąsiedztwa, wsparcie psychologiczne), zrównoważony rozwój infrastruktury miejskiej (planowanie przestrzenne, zieloną infrastrukturę, bezpieczne budownictwo), współpracę międzynarodową i wymianę doświadczeń oraz wzmocnienie służb mundurowych mogą znaleźć zastosowanie nie tylko w mieście stołecznym Warszawie, lecz stać się punktami odniesienia w budowaniu bezpieczeństwa również innych aglomeracji miejskich.

Dysertacja została zwieńczona zakończeniem. Autorka odniosła się w nim do stopnia realizacji przyjętych głównych założeń badawczych. Treści zawarte w zakończeniu dysertacji dowodzą, że wykazała się umiejętnością raportowania wyników badań naukowych.

Należy dodać, że nie wszystkie rysunki i tabele zostały zapowiedziane w treści rozprawy doktorskiej, ale wpisują się w narrację Autorki i syntetycznie ukazują prezentowany sposób myślenia, idee, relacje itp. Dotyczy to różnych rozdziałów dysertacji.

Pod względem edytorskim rozprawa doktorska nie budzi istotnych zastrzeżeń dotyczących błędów interpunkcyjnych ani językowych. Niewątpliwie, wykorzystanie tabel, rysunków (zwłaszcza schematów ideowych) i przypisów wyjaśniających podniosło walory poznawcze pracy.

W Bibliografii zestawiono źródła informacji, z których skorzystano przy raportowaniu badań naukowych w formie dysertacji. Ogółem przywołano 81 pozycji literaturowych, 35 aktów prawnych, 5 tzw. inne dokumenty oraz 30 stron internetowych (głównie instytucji publicznych i sprawdzonych źródeł informacji). Odzwierciedla to złożoność przedmiotu badań naukowych oraz potwierdza, że Autorka dokonała szerokiego i wnikliwego przeglądu tejże źródeł informacji. Wyniki ich analizy utwierdzają w przekonaniu, że brakuje opracowań, które kompleksowo i szczegółowo traktowałyby o bezpieczeństwie dużej aglomeracji miejskiej w ujęciu systemowym. Pod tym względem, niniejsza rozprawa może stanowić istotne uzupełnienie. Liczniejsze przypisy dolne w zasadniczej treści rozprawy doktorskiej ułatwiłyby interpretację tychże treści pod kątem czerpania z zewnętrznych źródeł informacji. Ogólnie, zastosowane pozycje bibliograficzne oceniam pozytywnie.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska Pani mgr Ewy Żaboklickiej pt.: *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie miasta stołecznego Warszawy* stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego społecznie problemu naukowego. Wyniki wnikliwej analizy jej treści utwierdzają w przekonaniu, że prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Autorki w dyscyplinie naukowej nauk o bezpieczeństwie. Na jej podstawie stwierdzam, iż Autorka wykazała się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Reasumując, rozprawa doktorska Pani mgr Ewy Żaboklickiej pt.: *Bezpieczeństwo dużej aglomeracji miejskiej na przykładzie miasta stołecznego Warszawy* spełnia wymagania określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*

i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571). W związku z powyższym, wnoszę o jej przyjęcie
i dopuszczenie do publicznej obrony.

Powierzone